

**הדיאלוג הפנימי שלי לקראת שיחה עם חניך
 המבקש לבטא את תרבותו או חניך המתכחש לעברו התרבותי.**

חנה אזולאי הספרי:

בניגוד למה שאנשים רבים חושבים, אני לא מגדירה עצמי מזרחית. הלוואי שיכולתי. אני ישראלית. הישראלי החדש, שהוא ברובו דור שני של מהגרים מארצות שונות, תוצר של תרבות בחיתולים. תוצר עקר משורשים ולא חשוב מי אשם או לא אשם. קטונתי מלהאשים גדולי אומה כבן גוריון, שהחליט על מדיניות של כור היתוך ובכך נטל ממני את תרבותי, כמו שנטל מיוצאי אירופה את תרבותם. אם אשפוט את המדיניות הזו לקולא אומר שהיתה צו השעה. במבט לאחור אני טוענת שיצאנו גם נפסדים וגם נשכרים. נשכרים בכך שיש לנו מדינה וממשלה ואנו אדונים לגורלנו, נפסדים בכך שאין לנו תרבות משלנו... אני רוצה לסיים בשיר שכתבתי פעם, באמצע כתיבת התסריט, ומבטא את תחושותיי בצורה הכי מדויקת שאני יכולה:

אילו ידעתי היכן שוכנים אבות אבותי,
 הייתי באה בין קברותיהם,
 ויונקת, ויונקת ויונקת,
 ואוכלת ושותה, ושבעה,
 ובאה ביניכם,
 ומראה לכם מי אני.
 אבל אני לא יודעת היכן הם שוכנים,
 ולא באתי בין קברותיהם,
 ולא ינקתי, ולא אכלתי, ולא שבעתי,
 ובאתי ביניכם,
 צמוקה, ורעבה,
 וטרפתי מכל הבא ליד.
 טריפה... טריפה... טריפה...

התפרסם ב"הארץ" 3/3/95

זלדה שניאורסון, 1914 - 1984

באותו ערב מוזר
 מישהו שאל:
 האם אפשר לשנות את העבר?
 והאשה החולנית ענתה בצעף:
 העבר איננו תכשיט
 חתום בתוך קפסה של גדלח
 גם איננו
 נחש בתוך צנצנת של כהל -
 העבר מתנועע
 בתוך ההנה
 וכאשר ההנה נופל לתוך בור
 נופל אתו העבר -
 כאשר העבר מביט השמימה
 זו הרמת החיים כלם,
 גם חיי עבר רחוק עד מאד.
 אך האיש הגלמוד מלמל:
 והלא הנה פעם אברהם בתבל
 זה שלא לקח אפלו חוט
 מנפש מולידו.

שירי זלדה, עמ' 222

השאלה כיצד ליצור מפגש משמעותי בין בני תרבויות שונות, מעסיקה רבים במדינת ישראל. אנו עדים לשנים של חיפוש דרך בה ניתן לכלל הקבוצות התרבותיות להיפגש ולהתקיים ביחד. מורים, מחנכים ואנשי שדה אחרים מחפשים דרכים לתקשורת משמעותית בין אנשים בעלי רקע תרבותי שונה. פסיכולוגים תוהים בחדרי הטיפולים האם ובאיזה צורה ניתן לקיים קשר טיפולי עם בני קבוצות טיפוליות שונות משלהם... עובדים סוציאליים מתחבטים בשאלה כיצד ליצור מפגש משמעותי ותקשורת יעילה בהקשר הבין תרבותי, במיוחד לנוכח העובדה שהם נאלצים לעיתים להסתייע במתורגמן להעברת המסר. מורים ומחנכים שואלים את עצמם אם "התחשבות בתרבותו של הילד" אינה פוגעת בקליטתו בכך שאינה מאלצת אותו מספיק "להפוך לישראלי". במידה ואכן יש לכלול היבטים תרבותיים בתקשורת עם הילד - אלו היבטים רצוי לבחור וכיצד ניתן לעשות זאת כדי שיווצר מפגש משמעותי ולא מלאכותי. האם ניתן למצוא לכל השאלות האלה מענה? מהי הדרך בה יכולים אנשים מתרבויות שונות להיפגש? מהו אופי התקשורת הבין תרבותית שעשוי לאפשר מפגש כזה?

לדעתי, על מנת שמפגש כזה יוכל להתקיים עליו להתנהל בתוך מה שאני מכנה "מרחב היצירה המשותפת" (או המרחב היצירתי).

זהו מרחב שאינו שייך באופן מלא לאף אחד מן האנשים, בני הקבוצות התרבותיות השותפים לדיאלוג, אך הוא גם איננו זר לאף אחד מהם. זהו מרחב חדש, "מקום" בו ניתן לנהל משא ומתן על תפיסות עולם, על אמונות, ערכים, עמדות והתנהגויות. משא ומתן מוצלח, מפגש מוצלח שכזה, יביא לתחושה של העשרה הדדית, ותוצאתו תהיה גם צמיחה של כל אדם וכל תרבות...

(דר' גדי בן עזר, תל אביב, נובמבר 1998)